עין משפט נר מצוה

טז א מיי׳ פ״א מהלכות כלי המקדש הלכה ד והלכה ה סמג לאוין רלב רלג:
יז ב מיי׳ פ״י מהלכות איסורי ביאה הלכה ה סמג לאוין קיא טוש״ע יו״ד סי׳ קצד סעיף יד:
יח ג מיי׳ פי״ח מהלכות פסולי המוקדשין הל״ג:
יט ד מיי׳ פ״ז מהלכות תרומות הלכה א:
כ ה מיי׳ פי״ח מהלכות פסולי המוקדשין הל״ב:
כא ו מיי׳ שם הלכה טו:

רבינו חננאל

וכר׳ **אלעזר אמר רבי אושעיא** דאמר כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת [אחד] כגון המפטם והסך שמן המשחה שנאמר על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו לא תעשו כמוהו קדש הוא הנה ב׳ לאוין וכתי׳ איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו הנה כרת על הרוקח ועל הנותן על זר (כי כל) [כל כי] האי גוונא חלוקין הן לקרבן. **ואיש אשר ישכב את אשה דוה** וגלה את ערותה מלמד שאין אשה טמאה עד שיצא (ממנה) [מדוה] דרך ערותה. **הבא למקדש טמא** אזהרתיה מולא יטמאו את מחניהם עונש את (מקדש) [משכן] ה׳ טמא ונכרתה. **טמא שאכל את הקודש** עונש שנאמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה׳ וטומאתו עליו ונכרתה. **אזהרה ריש לקיש אמר** מבכל קדש לא תגע. דייק [מקדש] לא תגע א) **תניא כותיה בכל קדש לא תגע** אזהרה לאוכל או אינו אלא אזהרה לנוגע ת״ל בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבוא מקיש קדש למקדש מה מקדש דבר שכתב בו נטילת נשמה והיא כרת מפורש ביבמות פרק הערל (דף עה. ע״ש) אף קדש דבר שכתב בו נטילת נשמה והוא כרת למעוטי נגיעה דלא אשכחנן דכתי׳ ביה כרת. והא דאמר ריש לקיש טמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דם לוקה דייק מבכל קדש. ועוד דייק מדאפקא רחמנא לאכילה בלשון נגיעה מיכן לנוגע בקדש והוא טמא לוקה. **ור׳ יוחנן לטעמיה** שנאמר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה׳ וטומאתו עליו ואינו ראוי לאכילה אלא לאחר זריקה דאי לפני זריקה למה לי משום טומאה תיפוק לי׳ אכתי לא נראה לאכילה. **כל לא תעשה שקדמו עשה לוקה עליו**

חשק שלמה על ר״ח

א) נ״ל דייק מקדש לא תגע דהוא אזהרה לאוכל ותניא כוותיה וכו׳.

תוספות

ההוא לתרומה הוא דאתא. ותימה דהיכן מלינו חומר בתרומה מבקדשים דבכל קדש לא תגע מוקי לה רבי יוחנן לנגיעת תרומה אלמא לקי ובנגיעה דקדש לא לקי ותירץ הר״ר שלמה מדרוי״ש נ״ע דהכי קאמר ההוא לנגיעת תרומה הוא דאתאי לאשמועינן דפוסל תרומה עד מלאת ימי טהרה שהיא כטבול יום ולא קאמר דאיכא מלקות בנגיעת תרומה אבל מכל מקום קשה דאיך קאמר רבי יוחנן דקרא דכתיב ביה קדש דמיירי לתרומה וי״ל משום דגבי האי קרא כתיב עד מלאת ימי טהרה ובקדשים עד לאחר כפרה אי נמי על כרחך צריך לאוקמה בתרומה דלקדשים נפקא לן מגזירה שוה דטומאתו טומאתו גמיר ליה: **כל** לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו. תימה דהא לאו דגזילה[ג] שקדמו עשה דוהשיב הגזלה אשר גזל[ח] ואפ״ה אין לוקין עליו[ט] וי״ל דשאני גבי לאו דגזילה שאין לקיים העשה אלא לאחר שגזלה והלכך לאו שניתק מעליו[ט] הוא אבל קדמו דקאמר הכא לאו דוקא קדמו אלא היינו (ה) דשייך העשה קודם שעבר הלאו:

תניא

גמרא

מאחותו דרישא ואידך ההוא מיבעי ליה לחלק [א]כרת למפטם ולסך ואידך סבר (א) כר׳ אלעזר א״ר הושעיא [א]דאמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא כל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחד חלוקין הן לקרבן ואי בעית אימא (ב) לא סבר לה כר׳ אלעזר ונפקא ליה [א]מואיש אשר ישכב את אשה דוה ואידך ההוא מיבעי ליה לכדרבי יוחנן [ב]דאמר ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחי מנין שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה וגו׳ [ב]מלמד שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה: וטמא שאכל את הקדש: בשלמא הבא למקדש טמא כתיב עונש וכתיב אזהרה עונש דכתיב [ב]את משכן ה׳ טמא ונכרתה אזהרה [ג]ולא יטמאו את מחניהם אלא טמא שאכל את הקדש בשלמא עונש כתיב [ד]והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה׳ וטומאתו עליו ונכרתה אלא [ג]אזהרה מנין ריש לקיש אומר [ה][ג]בכל קדש לא תגע רבי יוחנן אומר תני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא וטומאתו עליו ונכרתה וכתיב התם [ב]טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן עונש ואזהרה אף כאן עונש ואזהרה בשלמא ריש לקיש לא אמר כרבי יוחנן גזירה שוה לא גמיר[ה] אלא ר׳ יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש אמר לך ההוא [ד]אזהרה לתרומה וריש לקיש אזהרה לתרומה מנא ליה נפקא ליה [ו]מאיש איש מזרע אהרן והוא צרוע או זב [ט][ד]אי זהו דבר שהוא שוה בזרעו של אהרן הוי אומר זו תרומה ואידך ההוא לאכילה והא לנגיעה וריש לקיש האי בכל קדש לא תגע להכי הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לטמא שנגע בקדש דאיתמר [ו]טמא שנגע בקדש ריש לקיש אומר לוקה רבי יוחנן אומר [ה]אינו לוקה ריש לקיש אומר לוקה בכל קדש לא תגע רבי יוחנן אומר אין לוקה ההוא אזהרה לתרומה הוא דאתא טמא שנגע בקדש מדאפקיה רחמנא בלשון נגיעה (ג) אזהרה (לאוכל) אתקוש[ב] קדש למקדש ואכתי להכי הוא דאתא ההוא מיבעי ליה לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים דאיתמר טמא שאכל בשר קדש לפני זריקת דמים ריש לקיש אומר לוקה רבי יוחנן אומר [ו]אינו לוקה ריש לקיש אומר לוקה בכל קדש לא תגע לא שנא לפני זריקה ולא שנא לאחר זריקה רבי יוחנן אומר אינו לוקה רבי יוחנן לטעמיה דאמר קרא[ג] טומאתו וכי כתיב טומאתו לאחר זריקה הוא דכתיב ההיא מבכל קדש[ד] נפקא תניא כוותיה דריש לקיש [ז]בכל קדש לא תגע אזהרה לאוכל אתה אומר אזהרה לאוכל או אינו אלא אזהרה לנוגע ת״ל בכל קדש לא תגע ואל המקדש וגו׳ מקיש קדש למקדש מה מקדש דבר שיש בו נטילת נשמה אף כל[ה] דבר שיש בו נטילת נשמה ואי בנגיעה מי איכא נטילת נשמה אלא באכילה אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [ט]כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו

אמרו

רש״י

מאחותו דרישא. דמלי למכתב כי יקח את בת אביו או בת אמו: למפטם וסך. דהוו נמי שני לאוין וכרת אחד והוצרך לנו לחלק כדי נ״ר סהולרך חילוק בעריות אם אינו ענין כאן תנהו ענין להו: ה״ג לה להך שיטתא ההוא מיבעי ליה לחלק כרת למפטם וסך ואידך סבר לה כר״א א״ר הושעיא כו׳ ואיבעית אימא נפקא ליה מואיש אשר ישכב את אשה דוה וגו׳ ואידך ההוא מיבעי ליה כו׳. והכי פירושא ואידך ס״ל כר״א דאמר עלה שהלאוין מחלקין לחטאות ועל מפטם וסך אמרי׳ במס׳ כריתות (דף ג.) שהן שני לאוין על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו לא תעשו כמוהו וכרת אחת איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו וגו׳ (ד) חילוק חטאו׳ ב״נ ר״ש שהלאוין מחלקין לחטאות וכיון דאתו להכי בעריות נמי לא בעי חילוק ולא מצטריך ליה למדרש אל אשה דלעיל ואייתר ליה עיקר קרא דכרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות ואחותו דסיפא לחייבו על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו ואחותו דרישא לחייבו על אחותו בת אביו ובת אמו לומר שאין עונשין מן הדין. ואיבעית אימא אי נמי לא סבר לה לדר׳ אלעזר נפקא ליה חילוק בעריות מן ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגו׳ דכתיב ביה כרת יתירא לומר שחייבין עליה לעצמה וממנה תלמד כלי[י] הכלל ואם אינו ענין לגופה דהא נפקא לן מואל אשה לחלק על כל אשה תנהו ענין לשאר שני לאוין וכרת אחת כגון מפטם וסך: שיצא מדוה דרך ערותה. לאפוקי דרך דופן דלא: אלא אזהרה מנלן. ליכא למימר מבקדשים לא יאכל וגו׳[ח] דלא איירי בקדשים אלא בתרומה דכתיב ביה איש איש מזרע אהרן דבר השוה בזרעו של אהרן ומוקמינן ליה בתרומה שהיא שוה באנשים ובנשים ואף החוזרת שאינה חוזרת לחזה ושוק חוזרת לתרומה[ט]: מבכל קדש לא תגע. ודרשינן ליה לקמן אזהרה לאוכל: תני ברדלא. שם אדם: כתיב וטומאתו עליו. בטמא שאכל את הקדש וכתיב עוד טומאתו בו בבא אל המקדש טמא: גזירה שוה לא גמר. ולא[י] למדה מרבו: ששוה בזרעו של אהרן. באנשים ובנשים אבל קדשים אין נאכלין אלא לזכרים וכי תימא איכא חזה ושוק ליתא בחוזרת כגון אלמנה וגרושה וזרע אין לה דאמר מר חוזרת לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק והכי מפרשינן לה ביבמות (דף פז.[י]): ההוא אזהרה לתרומה. לנגיעת תרומה: טמא שנגע בקדש כו׳. תירוצא הוא דמתרץ ר״ל: מדאיתקש קדש למקדש. בהאי קרא בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא ודרשינן לקמן מה מקדש יש באזהרתו נטילת נשמה שהבא אל המקדש טמא בכרת אף אזהרת קדש דבר שיש בו נטילת נשמה והיינו אכילה שענוש עליה כרת דאילו בנגיעה ליכא כרת: ר׳ יוחנן לטעמיה. דאמר אזהרה לאוכל קדש בטומאתו נפקא מטומאתו טומאתו והשתא וטומאתו עליו דכתיב בעונש דקדש לאחר זריקה הוא דתניא בתורת כהנים ומייתינן לה במנחות בפ׳ שליש (דף כה:) יכול יהו חייבין עליו משום טומאה קודם זריקה תלמוד לומר כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר וגו׳ הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה: ההוא מבכל. מרבויא דבכל דריש ריש לקיש אף לפני זריקה: תניא כריש לקיש. דיליף אזהרה לטמא שאכל את הקדש מבכל קדש לא תגע: כל לא תעשה שקדמו עשה לוקין עליו. הא אתא לאשמועינן דאפילו למאן דאמר לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו כדתניא[כ] לא תותירו והנותר תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו שנתק[ל] הכתוב את העשה להיות ענשו של לאו ותקונו לומר לא תעשה כך ואם עשית עשה זאת והפטר ואשמעינן רבי יוחנן הני מילי בעשה הבא אחר הלאו שאין אתה יכול לקיימו אלא לאחר עבירת הלאו אבל עשה שקדם את הלאו ואתה יכול לקיימו קודם עבירת הלאו ואפילו תקיימנו אחר עבירת הלאו אין זה ניתוק הלאו לא נפטרת מן המלקות:

אמרו

מסורת הש״ס עם הוספות

א) כריתות ג., ב) נדה מא:, ג) זבחים לג:, ד) שבועות ז. [יבמות עה.], ה) [יבמות עד.], ו) [זבחים לג:], ז) יבמות עה. [זבחים לג:], ח) ויקרא כב ד, ט) יבמות עד:, י) צ״ל עד: (חילופי גרסאות), כ) [לעיל ד:], ל) ויקרא יט יג, מ) ויקרא ה כג, נ) חולין קמא ע״א.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ סבר לה כר׳ אלעזר: (ב) שם ואיבעית אימא נפקא ליה מואיש כצ״ל ותיבות לא סבר לה כר׳ אלעזר נמחק: (ג) שם ואזהרה לאוכל איתקש קדש וכו׳ לטמא שאכל בשר קדש לפני זריקה. נ״ב פי׳ אי אמרת טמא שאכל קדש מקרא אחרינא נפקא לן לייתור לגופה אלא לנוגע אתא לגופה אלא לטמא שאכל קודש בכל קדש לא תגע ליליף מינה אף לפני זריקה דהא לגופה אתא וטומאה שאכל קודש א״כ מהיכי תיתי ליליף מיניה נמי לפני זריקה: (ד) רש״י ד״ה ה״ג וכו׳ יתן ממנו וגו׳ אם כן חילוק חטאות ב״נ: (ה) תוס׳ ד״ה כל וכו׳ לאו דוקא קדמו אלא היינו לומר דשייך העשה:

גליון הש״ס

גמ׳ כל לא תעשה שקדמו עשה. ע׳ פסחים דף לה ע״ש תוס׳ ד״ה לא תותירו:

הגהות וציונים

א] מובן עפמ״ש תוס׳ שבת צו ע״א ד״ה ג״ש (גליון): ב] רש״א אזהרה מדאיתקש (גליון) וכן בדפו״ר ליתא תיבת ״לאוכל״ והוסיפו המהרש״ל: ג] רש״א דאמר אתיא (גליון): ד] ״קדש״ ליתא ברש״י ודריב״א וילקוט וכת״י (ד״ס): ה] רש״א אף קדש (גליון): ו] כת״י על: ז] צ״ל לא (באה״מ וכ״ה בכת״): ח] נדצ״ל שנתן (ב״ש, וכ״ה בכת״): ט] צ״ל מאליו (גליון) ואולי צ״ל מעליא וכ״ה בתוס׳ ר״פ:

תורה אור השלם

א) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשָּׁה דָּוָה וְגִלָּה אֶת עֶרְוָתָהּ אֶת מְקֹרָהּ הֶעֱרָה וְהִוא גִּלְּתָה אֶת מְקוֹר דָּמֶיהָ וְנִכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם מִקֶּרֶב עַמָּם: [ויקרא כ, יח]

ב) כָּל הַנֹּגֵעַ בְּמֵת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר יָמוּת וְלֹא יִתְחַטָּא אֶת מִשְׁכַּן יְיָ טִמֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מֵי נִדָּה לֹא זֹרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טֻמְאָתוֹ בוֹ: [במדבר יט, יג]

ג) מִזָּכָר עַד נְקֵבָה תְּשַׁלֵּחוּ אֶל מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תְּשַׁלְּחוּם וְלֹא יְטַמְּאוּ אֶת מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם: [במדבר ה, ג]

ד) וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַייָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: [ויקרא ז, כ]

ה) וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בִּדְמֵי טָהֳרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: [ויקרא יב, ד]

ו) אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן וְהוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: [ויקרא כב, ד]

ליקוטי רש״י

חלוקין הן לקרבן. שאם עשאן שניהם בהעלם אחת חייב שתים [כריתות ג.]. **טומאתו טומאתו.** כתיב בכרת באוכל קדש בטומאת הגוף וטומאתו עליו וכתיב בביאת מקדש עוד טומאתו בו מה ביאת מקדש איכא אזהרה ולא יטמאו את מחניהם אף טומאת הגוף דאוכל קודש תיפוק ליה אזהרה מהכא [זבחים לג:]. **גזי״ש לא גמיר.** ואין אדם דן גזירה שוה מעצמו [שבת צו.]. **אזהרה לתרומה הוא דאתא.** דאיהי נמי איתקש לקודש דכתיב בכל קודש ודרשינן בכל לרבות תרומה שאסורה לטבול יום כגון יולדת בימי טוהר שלה שהיא טבולת יום וכל תורה כולה עד מלאת ימיה שמביאה כפרתה [שבועות ז.]. **איזהו דבר שהוא שוה בזרעו של אהרן.** זוכרים ונקבות [זבחים לג.]. **טמא שנגע בקדש.** לא לקי ונפקא לן מיניה להך שמעתא דבכל קודש לא תגע ...